

MONOPOLIS I GUERRA

JOAQUIM PERRAMON

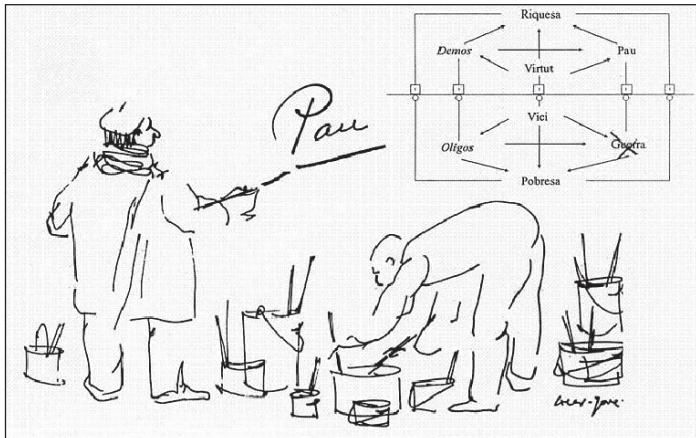
IAFI, Universitat de Barcelona

jperramon@economistes.com

La història és plena d'exemples d'economies basades en la conquesta militar. Ben proper és el cas dels regnes ibèrics cristians, en particular els castellans, que es formen guerrant amb els regnes musulmans econòmicament i cultural més avançats. Acabats els regnes musulmans s'inicia la conquesta d'Amèrica també basada en la força militar. És sabut que malgrat ser Espanya una potència militar, i econòmica en conseqüència, en el país hi havia misèria. Doncs bé, actualment, després de segles, les concessionàries espanyoles (bancs, elèctriques, telefòniques, constructores, energètiques...) conquereixen l'Amèrica llatina havent arribat a ser potències econòmiques, a la vegada que el país, internament, està sumit en la crisi.

Malgrat els fets històrics i econòmics, la pau i el bé comú són un objectiu de la teoria econòmica. Com? Doncs prevenint la guerra en la mesura que aquesta ciència aborda la creació de riquesa i la seva distribució que són la base de la convivència pacífica.

Fa anys feia una felicitació cada Nadal amb l'ajuda del dibuixant Joan Soler Jové, amb qui tinc molta amistat. Per a l'any 2005, en Joan em va demanar que li fes la fórmula de la Pau. Quin compromís! Li vaig fer un esquema, un circuit, on oposava pau i guerra, amb el resultat següent:

La guerra deriva de l'oligopoli i l'oligarquia, que tenen l'origen en el vici entès com a 'mal procedir'. Econòmicament oligarquia i oligopoli són mitjans per obtenir rendes injustament; ja ho explicava Aristòtil referint-se als negocis de Tales de Milet, que va monopolitzar els molins d'oli. En oposició, la pau deriva de la democràcia política i econòmica. La virtut també té un sentit aristotèlic, com a 'bon procedir'.

Aquest esquema coincideix amb la concepció de John Rawls (*The Law of Peoples*, 1999), que considera que les societats liberals són pacífiques perquè no tenen cap motiu per anar a la guerra contra ningú si bé fa un enfocament polític que es podria considerar econòmic implícitament.

Des de meu punt de vista, la democràcia és incompatible amb l'oligopoli o monopoli econòmic. Aquest neix de la concentració de poder, la discrecionalitat, la manca de transparència i, en definitiva, de la corrupció del sistema polític. Això és particularment evident en els casos dels oligopolis de sectors regulats (banca, energia, aigua, construcció...).

La visió econòmica és rellevant perquè el caràcter liberal d'un sistema polític no és un valor absolut del tipus blanc

o negre, sinó que és una qüestió de grau. L'existència de monopolis en un sistema liberal indica deficiències polítiques fonamentals. El monopoli o l'oligopoli són procediments de sostracció de rendes amb ús de la força amb l'ajuda de l'Estat.

D'altra banda també es dona el cas que empreses competitives en països amb un sistema liberal són monopolis en països del tercer món i per a interessos particulars.

Amb tot això, la concepció de Rawls arriba a justificar la «guerra justa». Pel que explica Ramon Alcoberro, en la seva web dedicada a la divulgació de la filosofia, les condicions d'una suposada «guerra justa» són objecte d'un consens filosòfic molt generalitzat des de fa anys (<http://www.alcoberro.info/planes/guerrajusta.htm>).

Ara bé, la qüestió de fons està en la qualitat democràtica incompatible amb els monopolis. Per tot això, havent-hi consens sobre la «guerra justa», es troba a faltar el consens sobre la «guerra injusta». Després de la Segona Guerra Mundial hi ha un clima generalitzat que culpabilitza els nacionalismes, associant nazisme i nacionalisme. Des del meu punt de vista és la manca de democràcia o participació efectiva dels ciutadans en el govern d'una nació el que dona ales a ambicions descontrolades creant un ambient d'agressió que pot conduir a la guerra.

Això no significa que el despotisme acabi necessàriament en guerra. És més, les grans potències han recorregut en molts casos a la corrupció per a evitar un conflicte armat i pot ser un recurs estable. Ara bé la solució efectiva i a llarg termini és la democratització real del sistema polític i econòmic.